Aan: woordvoerders Cultuur in de Tweede Kamer
Onderwerp: WGO-cultuur 9 november 2026 - *Onderdeel: erfgoed en monumenten* -

Amsterdam, 1 november 2026

Geachte woordvoerders in de Tweede Kamer,

U gaat op 9 november in de Tweede Kamer in debat met de minister van OCW, tijdens het WGO Cultuur. Vanuit de FEDERATIE INSTANDHOUDING MONUMENTEN (FIM) willen wij ter voorbereiding op dit debat enkele aandachtspunten benoemen. We hopen dat onze punten u helpen om de inbreng van uw fractie zo goed mogelijk voor te bereiden.

1. Indexatie monumentensubsidies
De Subsidie Instandhouding Monumenten (SIM) is in 2026 structureel verhoogd waarmee een structureel bedrag van 103 miljoen euro per jaar beschikbaar is voor de instandhouding van rijksmonumenten. De groei van het aantal aanvragen in 6 jaar (17%) werd zodoende gefinancierd met een stukje structurele ophoging én met korting op het subsidiepercentage voor alle andere aanvragers (van 60% naar 50% van de subsidiabele kosten en voor bedrijfsmatige eigenaren van 40% naar 30%).

Uit de analyses van de financiële regelingen blijkt dat de SIM en de Woonhuisregeling (Whr) populairder worden en dat meer eigenaren gebruik zullen maken van deze (broodnodige) ondersteuning. Om het beschikbare budget voor de SIM en de Whr en de werkelijke onderhoudsbehoeften niet verder uit elkaar te laten lopen, is het van belang om een structurele indexatie van de belangrijkste twee regelingen af te spreken met dit kabinet.

→ Leg jaarlijkse indexering van (monumenten)subsidies wettelijk vast.
Voer inflatiecorrectie door voor de Woonhuisregeling en de Subsidie Instandhouding Monumenten (SIM). Het uitblijven van een volledige loon-prijsbijstelling komt in feite neer op een bezuiniging op monumentensubsidies.

→ Stel met visie de budgetten af op toenemende vraag
Zorg dat je niet met hap-snap-werk achteraf met incidentele bedragen de SIM moet blijven ophogen, maar dat je vooraf met visie de budgetten afstemt (ophoogt) op de groeiende hoeveelheid aanvragen en monumenten

2. Netwerkagenda Erfgoedbeoefening (voorheen Faro programma)
Het Nederlandse parlement staat op het punt het Verdrag van Faro te ratificeren. Het Verdrag van Faro is belangrijk voor de erfgoedsector, omdat het de betrokkenheid van de samenleving vergroot bij de zorg voor ons cultureel erfgoed, bijvoorbeeld door op lokaal niveau de betrokkenheid van gemeenschappen te vergroten en te verbreden (ruimer erfgoedbegrip). De afgelopen zes jaar heeft het Faro-programma veel betekend voor de voorbereiding op de inwerkingtreding van het Faro-verdrag. Het programma is inmiddels gestopt en gaat over in een Netwerkagenda Erfgoedbeoefening. Op dit moment heeft het Ministerie van OCW slechts een zeer beperkt budget beschikbaar gesteld voor de verdere ontwikkeling van deze netwerkagenda,

dit betreft voornamelijk apparaatskosten. Dit is echter volstrekt niet voldoende om ook daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan de Netwerkagenda die in samenspraak met de sector – ook met input van de FIM – is opgesteld. Nu het Verdrag van Faro naar verwachting binnenkort in werking treedt en het Rijk decentrale overheden oproept hun beleid Faro-proof te maken, is ondersteuning van decentrale overheden en erfgoedgemeenschappen essentieel. De uitvoering van de netwerkagenda biedt hiervoor een belangrijk instrument.

→ Ondersteun met voldoende middelen de uitvoering van de Netwerkagenda Erfgoedbeoefening tot tenminste 2030.

3. Weerbaar Erfgoed (Taskforce Veilig Erfgoed)
Eind 2024 heeft de minister van OCW de Taskforce Veilig Erfgoed ingesteld. Het doel is de weerbaarheid van de erfgoedsector te vergroten door samenwerking tussen de overheid (de ministeries van OCW, Defensie en Justitie en Veiligheid, provincies en gemeenten) en de erfgoedsector zelf. De Taskforce wil de bewustwording van risico's en dreigingen vergroten en de erfgoedsector op weg helpen om erfgoed beter te beschermen tegen militaire en hybride dreigingen. De focus van de Taskforce ligt op het ondersteunen van instellingen om hun zelfredzaamheid en weerbaarheid te vergroten.

Deze Taskforce is nu bezig met een verkenning naar wat nodig is om de sector weerbaarder te maken. De minister heeft in het commissiedebat erfgoed in juni 2026 toegezegd de Kamer voor kerst te informeren over de bevindingen van de Taskforce. Tijdens het debat gaf de minister aan dat hiervoor geen middelen beschikbaar zijn. De FIM vindt dat de bescherming van erfgoed niet uitsluitend een culturele opgave is, maar een wezenlijk onderdeel van nationale weerbaarheid. Daarom zou een beperkt deel van de middelen die beschikbaar komen voor de versterking van de weerbaarheid van Nederland moeten worden ingezet voor een programma Weerbaar Erfgoed. Erfgoed hoort immers tot de kern van wat we willen verdedigen: onze samenleving, identiteit, democratische rechtsstaat én ons cultureel erfgoed.

Bovendien kan erfgoed een actieve functie hebben bij het versterken van de weerbaarheid van ons land. Denk aan het openstellen van kerken als hitte vluchtplaatsen en de inzet van poldermolens bij clusterbuien of watermolens om water te stuwen.

→ Investeer met inzet van rijksbrede middelen in een landelijk dekkend programma dat musea, archieven, monumenten, archeologische collecties en erfgoedgemeenschappen beter voorbereidt op crises, want erfgoedbescherming is een onderdeel van nationale weerbaarheid.

4. Evaluatie subsidieregeling grote restauratieopgaven
Deze subsidieregeling is gestart in 2026 met een eerste aanvraagronde in september 2026. Hoewel de beschikkingen pas begin 2027 volgen, is er sprake van een grote overvraag. In het laatste commissiedebat erfgoed heeft de minister toegezegd de Kamer in het voorjaar van 2027 te informeren over de uitkomsten en de ervaringen en daarbij uiteraard ook aandacht te besteden aan het vervolg.

De FIM is kritisch op de kaders voor de selectie bij eventuele overvraag (die er zeker zal zijn). Het

risico bestaat dat met de huidige verdelingssystematiek verhoudingsgewijs meer aanvragen zullen worden toegekend uit kapitaalkrachtige regio's waar het verdienmodel voor eigenaren sterker is dan in meer kwetsbare regio's in het land. Dit geldt ook voor bepaalde categorieën monumenten, zoals kerken en kerktorens waarvan het verdienvermogen over het algemeen genomen een stuk beperkter is. Mocht uit de toekenningen en evaluatie blijken dat de regeling in de praktijk vooral werkt als sluitstuk van een (commercieel) project, in plaats van een aanjaag- of hefboomsubsidie om lastig te financieren zeer noodzakelijke restauraties mogelijk te maken, dan schiet deze regeling naar onze mening zijn doel voorbij.

→ Wij vragen de Kamer alert te zijn op de aangekondigde evaluatie van deze regeling en goed te analyseren of deze regeling bijdraagt aan het doel om urgente restauratieprojecten van grote, maatschappelijk waardevolle rijksmonumenten (die voorheen vaak buiten de bestaande reguliere subsidiepotten vielen) te ondersteunen.

Uiteraard zijn wij altijd bereid om onze zienswijze nader toe te lichten, mocht daar behoefte aan zijn.

Met vriendelijke groet,

Namens het FIM-bestuur,

Eefje van Duin

Voorzitter FIM